

Entreprenørskab i uddannelserne

Baggrund

Uddannelsessektorens rolle i forhold til at stimulere innovation og entreprenørskab ses som helt central for den fremtidige vækst og udvikling. Uddannelse i entreprenørskab skal stimulere de unges evne til at tænke nyt, se muligheder og omsætte deres ideer til værdi og dermed være med til at skabe flere nye virksomheder og flere vækstiværksættere.

Derfor har Vækstforum og Regionsrådet i Region Midtjylland igangsat en samlet indsats for at styrke uddannelse i entreprenørskab på alle uddannelsesniveauer.

Indsatsen for at fremme entreprenørskab i uddannelserne igangsættes med udgangspunkt i Vækstplan 2016-2020 og målet om at skabe gode rammer for iværksætteres etablering, udvikling og vækst. Indsatsen skal sikre, at flere innovative ideer og forskningsresultater udvikles til bæredygtige virksomheder med vækstpotentiale. Initiativerne på området vil have fokus på de områder, som er udpeget af Vækstforum: Fødevarer, cleantech, kreative erhverv og avanceret produktion.

Uddannelse i entreprenørskab skal være med til at nå disse mål, og både nationale og internationale undersøgelser viser at uddannelse i entreprenørskab er centralt i forhold til at skabe vækstvirksomheder og at der opnås yderligere positive effekter af entreprenørskabsundervisning: Entreprenørskabsundervisning øger lysten til at blive iværksætter hos elever og studerende, det påvirker elever og studerendes entreprenørielle adfærd og det fører til højere indkomst senere i livet, både for selvstændige og for lønmodtagere.

Omfanget af entreprenørskabsundervisning - status på området

Der har i flere år været fokus på at fremme undervisning i entreprenørskab i det danske uddannelsessystem og der er blevet gennemført en række initiativer for at styrke området, både nationalt og regionalt. De første initiativer havde fokus på at flere skulle starte egne virksomheder, men senere ændredes fokus til et bredere mål om at styrke de studerendes entreprenørielle kompetencer og mindset.

I 2009 lancerede regeringen således en national strategi for uddannelse i entreprenørskab og som en del af denne strategi blev Fonden for Entreprenørskab etableret. Fonden skulle skabe en sammenhængende indsats for uddannelse i entreprenørskab – fra folkeskole til universitet – og blive et nationalt videntcenter for uddannelse i entreprenørskab.

I 2012 kom regeringens innovationsstrategi: Danmark – Løsningernes Land, og et af indsatsområderne var et øget fokus på innovationskompetencer i uddannelserne: "Mere fokus på innovation i uddannelserne er første skridt på vejen mod mere innovative medarbejdere og til at øge elever og studerendes motivation for at blive iværksættere". Men uddannelser i innovation er ikke nok – evnen til at være innovativ skal være et grundelement i alle uddannelser fra folkeskole til ph.d. En række initiativer skal bidrage til at nå dette mål, bl.a. lægges der op til at understøtte en særlig indsats for talenter på de videregående uddannelser og at understøtte innovation i uddannelserne af lærere og undervisere.

Det seneste udspil fra nationalt hold er fra november 2014, hvor Fonden for Entreprenørskab lancerer en ny strategi: Strategiske Sigtelinjer for Fonden for entreprenørskab og Young Enterprise: 2015-2020. Det fremgår af strategien, at det siden 2010 er lykkedes at fordoble antallet af unge, som møder entreprenørskab i løbet af deres skoletid. Der var således 18,5% af de i alt 1,2 mio. elever og studerende, som i studieåret 2013/2014 mødte entreprenørskab.

Udbredelse af entreprenørskabsundervisning vil i årene fremover stadig være Fondens primære indsatsområde, men også kvaliteten af entreprenørskabsundervisning og såkaldte katalyserende aktiviteter vil være i fokus for Fonden frem mod 2020. De katalyserende aktiviteter er aktiviteter, der foregår i området mellem uddannelser og egentlig virksomhedsetablering eller –ansættelse og som ligger ved siden af eller i forlængelse af uddannelserne, f.eks. inkubationsmiljøer, mentorordninger, talentprogrammer m.v.

Evaluering af den tidligere regionale indsats

Vækstforum for Region Midtjylland har i perioden 2011-2014 gennemført en samlet indsats for at styrke uddannelse i entreprenørskab. Vækstforums indsats omfattede fire initiativer, der rettede sig mod følgende uddannelsesniveauer:

- Folkeskolen
- Ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser og korte videregående uddannelser
- Mellemlange videregående uddannelser
- Lange videregående uddannelser.
-

Indsatsen skulle fokusere på følgende områder:

- Udvikling af nye fag, kurser og undervisningsmateriale
- Efteruddannelse af undervisere
- Samarbejde med erhvervslivet, konkurrencer og camps
- Etablering af studentervæksthuse ved de videregående uddannelser

De fire initiativer har opnået gode resultater. Evalueringerne viser, at der med initiativerne blev iværksat en omfattende og ambitiøs indsats og at der er sket en pæn stigning i antallet af studerende, der møder entreprenørskab i løbet af deres studietid.

Det vurderes dog, at der er behov for at fortsætte udviklingen af fag og aktiviteter i både bredden og dybden, dvs. fortsat kvalitetsudvikle de eksisterende tilbud og samtidig udvikle nye fag og aktiviteter.

Studentervæksthusene vurderes også som et rigtig godt tilbud til studerende, der ønsker at starte egen virksomhed, men der er brug for at styrke studentervæksthusenes ydelser indenfor de mere forretningskritiske områder, herunder skal der sættes mere fokus på at udvikle inkubatorforløb for studerende, der har en konkret forretningside.

Endelig peger evalueringerne også på, at der er stor efterspørgsel på efteruddannelse fra undervisernes side og at der er behov for at se på, hvordan kompetenceudviklingen kan styrkes og udbygges.

Iværksætteres betydning for vækst

Iværksættere spiller en væsentlig rolle for et samfunds udvikling og dynamik. De skaber nye jobs, økonomisk vækst, nye produkter og produktionsprocesser. De udfordrer de eksisterende virksomheder og medvirker derved til at styrke den regionale konkurrenceevne. Vækstforum har på denne baggrund haft iværksætteri som et af de højt prioriterede mål i erhvervsudviklingsstrategien.

Uddannelsessektorens spiller en vigtig rolle i at nå disse mål. En styrkelse af entreprenørskab i uddannelserne skal bidrage til at skabe en arbejdsstyrke med flere entreprenørielle kompetencer – en arbejdsstyrke, som enten skaber vækst og udvikling gennem etablering af egne virksomheder eller kan skabe udvikling og fornyelse indenfor rammerne af eksisterende virksomheder.

Iværksættere er vigtige for beskæftigelsen: de fleste job findes i de meget store virksomheder, men det er de nye og unge virksomheder, der skaber nye job. Især en lille gruppe, vækstiværksætterne er vigtige for jobskabelsen – de skaber næsten 10 gange flere job pr. virksomhed i deres første fem leveår end andre iværksættere.

Det er dog alt for få iværksættere, der udvikler sig til vækstvirksomheder – således opnår under ½ procent af en generation af nye virksomheder at blive til vækstvirksomheder.

Vækstforum står derfor med en udfordring i at sikre, at flere perspektivrige iværksættere kommer ind i solide vækstforløb og udvikler sig til nye vækstvirksomheder.

Antallet af vækstiværksættere afhænger blandt andet af kompetencer til iværksætteri, dvs. de konkrete færdigheder, der kræves for at omsætte en idé til en ny virksomhed og få virksomheden til at vokse og blive en succes.

Entreprenørskab i uddannelserne i Region Midtjylland 2016-2018

Selvom der er nået gode resultater på området gennem de senere år, er der fortsat brug for en indsats på området. Ca. 25 pct. af danskerne har modtaget undervisning i iværksætteri. Det er lidt over EU gennemsnittet på 23 pct., men noget under de bedste lande som f.eks. Finland (39 pct.), Holland (36 pct.) og Sverige (33 pct.). På europæisk plan er der også sat fokus på iværksætterkompetencer via Europa-kommissionens introduktion af en handlingsplan for iværksættere, som peger på en gennemgribende kulturel ændring i Europa baseret på effektiv iværksætteruddannelse.

Både danske og udenlandske undersøgelser viser, at uddannelse i entreprenørskab er centralt i forhold til at skabe flere nye vækstvirksomheder. Uddannelse i entreprenørskab skal stimulere de unges evne til at tænke nyt, se muligheder og omsætte deres ideer til værdi og dermed være med til at skabe flere nye virksomheder og flere vækstiværksættere.

Vækstforum ønsker derfor at gennemføre en indsats, der skal styrke entreprenørskab i uddannelserne. Indsatsen vil tage afsæt i anbefalingerne fra evalueringen af den tidligere indsats og omfatte følgende områder.

Udvikling og implementering af undervisningsforløb.

Der skal udvikles og implementeres undervisningsforløb, der målretter undervisningen mod etablering af egen virksomhed og opbygning af iværksætterkompetencer.

Uddannelsesinstitutionerne er gennem de senere år nået langt med hensyn til at tilbyde de studerende uddannelse i entreprenørskab, men der er fortsat brug for en styrket indsats på området.

Der er brug for at langt flere studerende modtager undervisning i entreprenørskab og for at nå dette skal udbuddet af kurser og fag øges, og der skal udvikles nye undervisningsmaterialer og undervisningsmetoder. Indsatsen kan omfatte både udvikling og udbredelse af fag, kurser, undervisningsmaterialer og undervisningsmetoder indenfor entreprenørskab.

Det centrale fokus for indsatsen skal være, at entreprenørskabsundervisningen er relevant, interessant og fængende og at den har fokus på de aspekter, der kan medvirke til at skabe vækst og udvikling.

Der skal være tale om ny og forbedret undervisning, som ikke er en del af den almindelige undervisning.

Etablering og videreudvikling af studentervæksthuse.

Formålet med initiativet er at give studerende mulighed for at afprøve og udvikle forretningsideer og dermed få flere ideer omsat til kommercielle aktiviteter. Samtidigt kan samspillet mellem uddannelsesinstitutionerne og erhvervslivet forbedres ved at de studerende tilbydes rådgivning og sparring fra erfarne erhvervsfolk.

I studentervæksthusene skal de studerende have mulighed for at udvikle og afprøve en produkt- eller forretningside. I husene kan de studerende få stillet kontor, laboratoriefaciliteter og lignende til rådighed. Endvidere skal udvikling af forretningsplaner i samarbejde med erfarne rådgiver, erhvervsfolk og undervisere være et grundelement i husene.

Studentervæksthusene skal

- Give studerende mulighed for at udvikle og afprøve en forretningside
- Stille kontor, laboratoriefaciliteter og lign. til rådighed
- Stille faglig rådgivning og sparring ved forskere og undervisere til rådighed
- Tilbyde rådgivning om forretningsudvikling og virksomhedsstart, f.eks. rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af forretningsplan,
- Tilbyde mentorordning
- Tilbyde kompetenceudvikling indenfor iværksætteri og virksomhedsdrift
- Formidle kontakt til relevante samarbejdspartner, f.eks. Væksthus Midtjylland, Innovationsmiljøer o. lign.
- Formidle Region Midtjyllands specialiserede rådgivningstilbud til vækstiværksættere
- Brande miljøerne overfor eksisterende virksomheder med henblik på at få eksisterende virksomheder til at bruge studentervæksthusene til udvikling og gennemførelse af nye ideer.

Kompetenceudvikling for undervisere indenfor entreprenørskabsundervisning.

Undviserne er nøglen til mere og bedre entreprenørskabsundervisning og der skal derfor fokuseres på udvikling af lærernes kompetencer i form af uddannelse og videreuddannelse af undviserne. Muligheden for at gennemføre et formelt uddannelsesforløb i samarbejde med Fonden for Entreprenørskab skal undersøges.

En af de største udfordringer ved at genere mere undvisning i entreprenørskab er, at undvisningen skal udbredes til uddannelser og faglige miljøer, hvor der ikke er undvisere med entreprenørskab som kernefaglighed og der er derfor behov for at udvikle undvisernes kompetencer indenfor entreprenørskab og der er behov for at tilpasse og målrette undvisningen de enkelte uddannelsers praksisfelt.

Der skal derfor udvikles og gennemføres uddannelses- og efteruddannelsesforløb for undviserne, både interne forløb og det anbefales desuden at gennemføre fælles forløb, på tværs af uddannelsesinstitutioner.

Kompetenceudviklingsforløbene vil have til formål at uddanne og efteruddanne undvisere med henblik på at varetage og planlægge entreprenørskabsundvisning og at efteruddanne undvisere med henblik på at kunne integrere entreprenørskab i eksisterende undvisning

Effekter

Resultatorientering er centralt i strukturfondsindsatsen 2014-2020. Et projekt, der søger støtte under strukturfondsprogrammerne skal således bidrage til at indfri det specifikke mål, der er opstillet for den investeringsprioritet, projektet tilhører. Alle ansøgere skal beskrive projektets effektkæde, dvs. sammenhængen mellem projektets aktiviteter, output og resultater. For projekter under Socialfonden skal projekters effektkæde beskrives i tre led: Hovedaktiviteter, output og resultater på kort og langt sigt.

Uddannelse i entreprenørskab skal styrke de unges entreprenørielle og innovative kompetencer, herunder styrke deres viden om at drive egen virksomhed og øge deres motivation til at etablere virksomhed. Målet med indsatsen er, at flere unge realiserer en forretningside og at flere forskningsresultater kommer commercialiseres.

Der er opstillet følgende mål for indsatsen:

- Antallet af studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning skal øges fra 20 % til 30%
- Antal entreprenørskabsfag skal øges med 20 % årligt
- Min. 350 studerende starter virksomhed under og kort tid efter endt uddannelse

Organisering

Indsatsen vil rettes mod de videregående uddannelser – fra KVVU til LVU. For at opnå størst mulig grad af samarbejde og koordinering af indsatsen samt effektivisering vedrørende administrationen af EU midlerne anbefales det, at der dannes et konsortium af uddannelsesinstitutioner og at dette konsortium søger om at blive operatør på den samlede opgave. Det er dog ikke udelukket, at der kan dannes flere konsortier, f.eks. opdelt på geografiske samarbejder.

Der kan under Socialfonden kun ydes støtte til projekter, der retter sig mod ungdomsuddannelser og afsluttende uddannelser. Der er allerede igangsat en del projekter rettet mod ungdomsuddannelserne i regi af Region Midtjyllands uddannelsespulje.

Vækstforums indsats skal supplere den indsats, som Fonden for Entrepreneurskab gennemfører, idet det er vurderingen, at henset til omfanget af den indsats, som Fonden for Entrepreneurskab har mulighed for at gennemføre, mangler der volumen i den nationale indsats i forhold til det behov der er, for ændring i iværksætterkulturen.

Økonomi.

Tabel. Budget og finansiering				
1.000 kr.	2016	2017	2018	I alt
<i>Budget</i>				
Studentervæksthuse	8.000	8.000	8.000	24.000
Udvikling af undervisningsforløb	1.500	1.500	1.500	4.500
Kompetenceudviklingsforløb	1.500	1.500	1.500	4.500
Markedsføring, revision, administration m.v.	2.750	2.750	2.750	8.250
Budget i alt	13.750	13.750	13.750	41.250
<i>Finansiering</i>				
Region Midtjylland	-1.875	-1.875	-1.875	-5.625
EU Socialfondsmidler	-6.875	-6.875	-6.875	-20.625
Anden finansiering, herunder uddannelsesinstitutioners egenfinansiering, kommuner m.v.	-5.000	-5.000	-5.000	-15.000
Finansiering i alt				
Total	13.750	13.750	13.750	41.250